

แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ ตำบลดอนกระเบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

โสภณ แดงมาศ*, อภิชาติ ใจอารีย์**, นรินทร์ ยิ่งยวด***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ 2) ศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ 3) เสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญตำบลดอนกระเบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิทยาแบบผสมผสานเก็บข้อมูลจากการสำรวจชุมชน การสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดประชุมกลุ่มย่อย และการทำแบบประเมินศักยภาพชุมชนกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ผู้นำชุมชน คณะกรรมการและสมาชิกตลาดตัวแทนประชาชน ตัวแทนจากสำนักงานพัฒนาชุมชน จำนวน 50 คน และการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยว จำนวน 310 คน โดยใช้การสุ่มแบบบังเอิญ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนดอนกระเบื้องมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญโดยภาพรวมในระดับมาก โดยด้านศิลปวัฒนธรรมมีศักยภาพสูงที่สุด รองลงมาคือด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านการรักษาคุณภาพและสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจและสังคม และด้านการบริหารจัดการ นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนและซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน เดินทางมาด้วยรถยนต์ส่วนตัวกับเพื่อนและครอบครัว มีความสนใจกิจกรรมเกี่ยวกับวิถีชีวิต และมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับแนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ พบว่า ชุมชนควรมีการสำรวจและรวบรวมประวัติความเป็นมาวัฒนธรรมที่โดดเด่น วิถีชีวิต ภูมิปัญญา บุคคลสำคัญ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมไทย-มอญให้กับคนในชุมชนทุกระดับ และเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ : การพัฒนาการท่องเที่ยว, ศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชน, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, วิถีไทย-มอญ

* นิสิต คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

** รองศาสตราจารย์, คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

Corresponding author, email: Sophon.Dangmas@gmail.com, Tel: 088-333-4412

Received : May 1, 2019; Revised : June 22, 2019; Accepted : September 12, 2019

Guidelines for Community Potential Development Supporting Cultural Tourism at “Sa-Sookjai Market”-Thai-Mon Lifestyle in Don Krabueang Sub-District, Photharam District, Ratchaburi Province

Sopon Dangmas*, Apichart Jai-aree**, Nirun Yingyoud***

Abstract

The purposes of this research were: 1) to assess potential of community on the cultural tourism management at “Sa-Sookjai Market, Thai-Mon Lifestyle”, 2) to examine the behavior of tourists in “Sa-Sookjai Market, Thai-Mon Lifestyle”, and 3) to suggest the guidelines for community potential development supporting cultural tourism at “Sa-Sookjai Market, Thai-Mon Lifestyle”, Don Krabueang Sub-District, Photharam District, Ratchaburi Province. The mixed method was used in this research through in-depth interview, community survey, community potential evaluation, questionnaire and focus group. The sample group consisted of 2 groups of people with 50 sampling of the assistant abbot, the head of community, board of directors and members in market, community member participants, participants from Photharam Community Development Department, and 310 tourists by using accidental sampling to collect the data. Quantitative data analysis section, this research used descriptive statistics, which were; percentage, mean and standard deviation, and the content analysis was using with qualitative data.

The research results found that: The potential in managing the cultural tourism of “Sa-Sookjai Market”, Thai-Mon Lifestyle in Don Krabueang community entirely was high level. The highest potential found in the cultural tourism management of the members in Don Krabueang community was art and culture, followed by physical characteristics, conservation of quality and environment, economy and society, and management respectively. According to the behavior of tourists who visited “Sa-Sookjai Market, Thai-Mon Lifestyle”; there were the purposes for relaxing and buying community products. They traveled the market with their friend and family by cars. In addition, the interest in Thai-Mon lifestyle activities and satisfaction level of tourists entirely were high. According to the guidelines for community potential development supporting cultural tourism at “Sa-Sookjai Market, Thai-Mon Lifestyle”, the researcher found that the community should explore and gather history, culture, lifestyle, wisdom and worthy for raising awareness and understanding the local people to conserve Thai-Mon culture. Moreover, it could help to reinforce the process of participation among community and Sub-district Administrative Organizations.

Keywords : Tourism development, Potential of community tourism, Cultural tourism, Thai-Mon Lifestyle

* Students, Master of Arts, Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University.

** Associate Professor, Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University.

*** Assistant Professor, Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University.

Corresponding author, email: Sopon.Dangmas@gmail.com, Tel: 088-333-4412

Received : May 1, 2019; **Revised** : June 22, 2019; **Accepted** : September 12, 2019

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ปัจจุบันกระแสโลกาภิวัตน์เป็นกระแสหลักที่สร้างความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม โลกมีความทันสมัยทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทำให้ทั้งโลกเชื่อมโยงเป็นระบบเดียวกัน หรือที่เรียกว่า “โลกไร้พรมแดน” ภายใต้การพัฒนาดังกล่าวส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวท่องเที่ยวโลกเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกัน (อารีย์ นัยพินิจ และคณะ, 2557) จนกลายเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักของโลก ในส่วนของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยสามารถสร้างรายได้กว่า 2.23 ล้านล้านบาทของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ เนื่องจากประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวมากมาย และหลากหลายทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี อีกทั้งความมีไมตรีจิตของคนไทยที่เป็นที่รับรู้โดยทั่วกัน จนได้สมญานามว่า “THE LAND OF SMILES” สยามเมืองยิ้มจึงเป็นแรงดึงดูดการท่องเที่ยวต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติทั่วโลก (อมรรัตน์ วงศ์เป็ง, 2552)

แนวคิดใหม่ที่จะตอบสนองการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพได้ถูกเสนอขึ้น เพื่อที่จะหารูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและหาแนวทางการพัฒนาใหม่ๆ เพื่อการท่องเที่ยวโดยไม่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมา ทั้งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้นกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จึงได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564) โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยเริ่มต้นตั้งแต่การประเมินผลแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559 แนวคิดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ คือ **การท่องเที่ยวเชิงแนวคิด** เป็นการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพที่มีความตั้งใจที่จะเลือกมาท่องเที่ยว ณ สถานที่ท่องเที่ยวที่จุดหมายปลายทางจริง ไม่ใช่เป็นการมาท่องเที่ยวไปยังที่แห่งนั้นตามกระแสนิยม โดยการจะตอบสนองกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพนั้นควรที่จะมีการนำเสนอแนวคิดการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความพึงพอใจและความต้องการที่แตกต่างของนักท่องเที่ยวรายบุคคล โดยที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งด้านภาครัฐ ผู้ประกอบการและชุมชน ร่วมกันพัฒนาการเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวนอกจากที่กล่าวข้างต้น รูปแบบการท่องเที่ยวที่หลายหน่วยงานของไทยกำลังให้ความสำคัญอย่างมากในปัจจุบัน ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural tourism) ซึ่งนำเอาวัฒนธรรมมาเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศโดยมีชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ซึ่งแต่ละแห่งล้วนมีเสน่ห์และมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ควรค่าแก่การให้นักท่องเที่ยวเข้าไปสัมผัส เพื่อเรียนรู้และเสริมสร้างประสบการณ์ร่วมกับชุมชนอย่างเป็นกันเอง (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2559)

ตลาดวิถีไทย-มอญ “ซา-สุขใจ” ซา เป็นภาษามอญแปลว่า ตลาด ตลาดวิถีไทยย้อนยุคชุมชนดอนกระเบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ตลาดวิถีไทย-มอญ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความพิเศษด้วยอัตลักษณ์ความเป็นชาวไทย-มอญ เป็นสถานที่ให้คนในชุมชนได้ถ่ายทอดการแสดง วัฒนธรรม เพลงพื้นบ้านและสินค้าที่ทำมาจากคนในชุมชน ตำบลดอนกระเบื้อง จะเห็นได้ว่า จากความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ และความเป็นมาของชุมชน ตลอดจนการมีผลิตภัณฑ์อันเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีเสน่ห์และมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ล้วนเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เช่น พระพุทธรูปหยกที่บรรพบุรุษชาวมอญที่อพยพมารุ่นแรกนำมาประดิษฐาน ณ พระอุโบสถวัดดอนกระเบื้อง การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าแบบมอญ ภูมิปัญญาการทำข้าวแช่มอญซึ่งเป็นอาหารที่นิยมรับประทาน เสาหงส์อันเป็นเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นชนชาติมอญที่อพยพมาจากเมืองหงสาวดี เป็นต้น ควรค่าแก่การให้นักท่องเที่ยวเข้าไปสัมผัสนอกจากนี้ยังมีร้านกาแฟสดตั้งอยู่ในวัดดอนกระเบื้อง ตำบลดอนกระเบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ชื่อ “รักษ์บ้านดอน กาแฟบุญ” โดยนำผลกำไรจากการจำหน่ายไปซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคมอบให้กับผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส (สำนักงานปลัดองค์การบริหาร

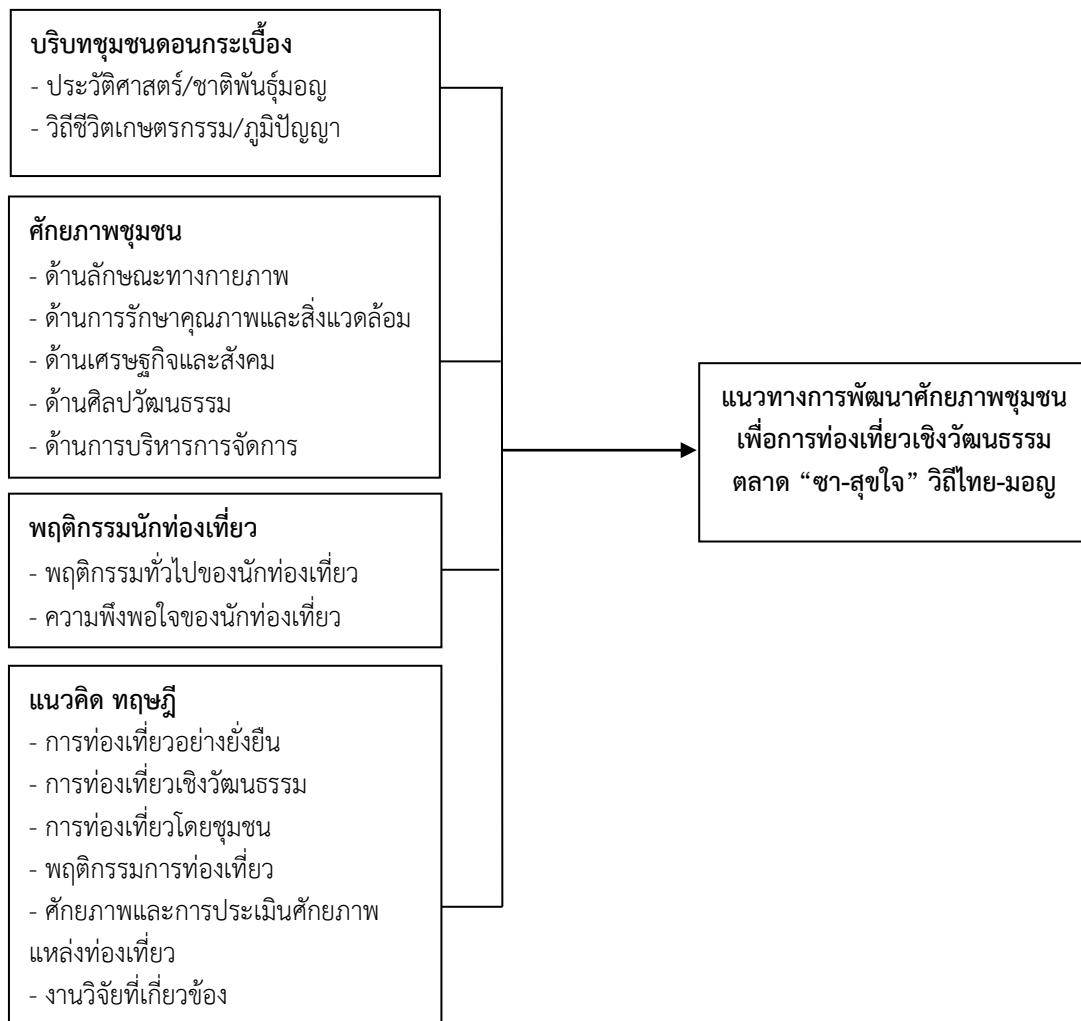
ส่วนตำบลดอนกระเบื้อง, 2560) จากที่กล่าวมาข้างต้น ตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญอาจจะยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากนัก เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2561 ทั้งนี้เพราะในช่วงเริ่มต้นของการพัฒนาตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญยังไม่มีเก็บข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนเองในการจัดการท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะทางเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และแกนนำชาวบ้านบางส่วนมีความต้องการให้เกิดการสร้างงานและสร้างรายได้เสริมให้แก่คนในชุมชน เนื่องจากคนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเลี้ยงวัวนม จึงให้มีเวลาว่างในช่วงกลางวัน การดำเนินการในช่วงแรกจึงเป็นลักษณะของการลองผิดลองถูก และปรับปรุงไปตามสิ่งที่เห็นสมควร จึงขาดแนวทางที่เหมาะสมการพัฒนารูปแบบอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้จากการประชุมหารือเบื้องต้นกับคณะกรรมการตลาด “ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ พบว่า คณะกรรมการตลาดมีความต้องการที่จะประเมินศักยภาพของชุมชนตนเองต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่ามีด้านใดบ้างและอยู่ในระดับใด ตลอดจนการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมา เพื่อนำมาพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนอย่างแท้จริง ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงสนใจจัดทำแนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญเกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชน เป็นสิ่งที่มีคุณค่าควรแก่การรักษา ร่วมเผยแพร่ จึงได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ นำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนา กำหนดกลยุทธ์และวางแผนส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวของตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ ตำบลดอนกระเบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ ตำบลดอนกระเบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ ตำบลดอนกระเบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ ตำบลดอนกระเบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ศักยภาพและการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว และนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย รวมทั้งการศึกษาริบทของชุมชนดอนกระเบื้อง เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ ตำบลดอนกระเบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรีเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ประเมินศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ

ผู้วิจัยเริ่มต้นเก็บข้อมูลโดยการสำรวจสภาพแวดล้อมชุมชน ตามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการจัดประชุมกลุ่มย่อยกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่เลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้ช่วยเจ้าอาวาส จำนวน 1 รูป คณะกรรมการและสมาชิกตลาด “ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ จำนวน 12 คน ตัวแทนชาวบ้าน จำนวน 2 คน จนได้ข้อมูลที่อิมตัว รวมจำนวนทั้งสิ้น 15 คน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อยมาสร้างเป็นแบบประเมินศักยภาพชุมชน เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาและดำเนินการของตลาด ได้แก่ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส จำนวน 1 รูป ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน คณะกรรมการและสมาชิกตลาด “ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ จำนวน 47 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน ทำการประเมินศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้องของข้อมูลและทำให้ทราบระดับของศักยภาพชุมชนในแต่ละด้าน

2. ศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ

การศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวตลาด “ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในตลาด “ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาด “ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ ใช้การสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-Probability sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) โดยมีขั้นตอนการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane Taro, 1967 อ้างใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2549) จากประชากรที่เดินทางท่องเที่ยวตลาด “ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ ในช่วงเดือน เมษายน พ.ศ. 2561 จำนวน 1,237 คน (คณะกรรมการตลาด “ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ, 2561) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 303 คน เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ผู้วิจัยจึงเก็บแบบสอบถาม จำนวน 310 ชุด

3. ค้นหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ

ผู้วิจัยจัดประชุมกลุ่มย่อย เพื่อนำเสนอผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 หลังจากนั้นทำการระดมความคิดเพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่คัดเลือกแบบเจาะจง และสมัครใจเข้าร่วมประชุม (ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเดียวกับที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพชุมชน) ประกอบด้วย ผู้ช่วยเจ้าอาวาส จำนวน 1 รูป คณะกรรมการและสมาชิกตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ จำนวน 6 คน ตัวแทนชาวบ้าน จำนวน 1 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน ตัวแทนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอโพธาราม จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

การพิทักษ์สิทธิ์การวิจัยเชิงคุณภาพถือว่าเป็นจรรยาบรรณของนักวิจัยเป็นสิ่งที่นักวิจัยต้องคำนึงถึงมากที่สุดเนื่องจากนักวิจัยต้องเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างใกล้ชิด นักวิจัยพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างเคารพสิทธิความเป็นส่วนตัวปกปิดข้อมูลเป็นความลับภายใต้การควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยขั้นตอนการเก็บข้อมูลและระยะเวลาของการวิจัยโดยให้สิทธิ์ในการปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัยการให้ข้อมูล และข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเก็บเป็นความลับ นำเสนอในภาพรวม การเปิดเผยชื่อนามสกุลจริง จะอยู่ภายใต้ การยินยอมของผู้ให้ข้อมูล

เครื่องมือวิจัย

1. แบบประเมินศักยภาพชุมชนตนเองในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ ประกอบด้วยลักษณะคำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลมีลักษณะเป็นการสำรวจรายการ (Check list) โดยถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 การประเมินศักยภาพชุมชนตนเองในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ ตำบลดอนกระเบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านลักษณะทางกายภาพ 2) ด้านการรักษาคุณภาพและสิ่งแวดล้อม 3) ด้านเศรษฐกิจและสังคม 4) ด้านศิลปวัฒนธรรม 5) ด้านการบริหารจัดการ ซึ่งข้อมูลทั้งหมดครอบคลุมตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดสำหรับลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกคำตอบดังต่อไปนี้

5	หมายถึง	เหมาะสมในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	เหมาะสมในระดับมาก
3	หมายถึง	เหมาะสมในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	เหมาะสมในระดับน้อย
1	หมายถึง	เหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อการศึกษากายภาพชุมชนตนเองในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ

2. แบบสอบถามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวที่เดินทางมาตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในตลาด “ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ มีลักษณะเป็นการสำรวจรายการ (Check list) โดยถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษาอาชีพ รายได้ต่อเดือน ภูมิลำเนา

ตอนที่ 2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในตลาด “ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ มีลักษณะเป็นการสำรวจรายการ (Check list) โดยถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการเดินทาง ลักษณะการเดินทาง ระยะเวลาในการเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการเที่ยว และข่าวสารที่ได้รับ กิจกรรมที่เข้าร่วม

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ ลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกคำตอบดังต่อไปนี้

5	หมายถึง	พึงพอใจในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	พึงพอใจในระดับมาก
3	หมายถึง	พึงพอใจในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	พึงพอใจในระดับน้อย
1	หมายถึง	พึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิด โดยมีคำถามเกี่ยวกับความประทับใจในการมาท่องเที่ยวตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การพัฒนาศึกษากายภาพชุมชนและตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ

3. แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง เกี่ยวกับศึกษากายภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ ประกอบด้วย 5 ด้าน 1) ด้านลักษณะทางกายภาพ 2) ด้านการรักษาคุณภาพและสิ่งแวดล้อม 3) ด้านเศรษฐกิจและสังคม 4) ด้านศิลปวัฒนธรรม 5) ด้านการบริหารจัดการกระบวนการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสม และปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว

4. แนวคำถามในการจัดประชุมกลุ่มย่อย เกี่ยวกับศึกษากายภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ และแนวทางการพัฒนาศึกษากายภาพชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ ตัวอย่างเช่น เพราะเหตุใดถึงคิดพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ ชุมชนดอนกระเบื้องมีศักยภาพอะไรบ้างที่เอื้อต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาศึกษากายภาพชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญควรเป็นอย่างไร เป็นต้น

5. แบบบันทึกภาคสนาม จากการสังเกตสำหรับบันทึกผลการลงพื้นที่สำรวจชุมชน และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวอย่างไม่เป็นทางการที่เดินทางมาท่องเที่ยว หรือทำกิจกรรมในตลาดซาสุขใจ เช่น สีหน้าท่าทางที่แสดงถึงความพึงพอใจ สินค้าที่ซื้อ เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

โดยมีเกณฑ์ในการแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้ (Best, 1993)

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	4.51-5.00	หมายถึง	เหมาะสมหรือพึงพอใจระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	3.51-4.50	หมายถึง	เหมาะสมหรือพึงพอใจระดับมาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	2.51-3.50	หมายถึง	เหมาะสมหรือพึงพอใจระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	1.51-2.50	หมายถึง	เหมาะสมหรือพึงพอใจระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	1.00-1.50	หมายถึง	เหมาะสมหรือพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาดซาสุขใจ...วิถีไทยมอญ ตำบลดอนกระเบื้องมีจุดเริ่มต้นจากแนวคิดของพระครูโสภณปริยัติคุณ เจ้าอาวาสวัดดอนกระเบื้อง ที่ต้องการให้มีตลาดของชุมชนเพื่อจำหน่ายสินค้าในท้องถิ่นของตนเองอย่างแท้จริง โดยแนวคิดดังกล่าวเกิดจากที่ท่านได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานที่ตลาดน้ำอโยธยาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจึงได้ประชุมปรึกษาร่วมกับผู้นำชุมชนและชาวบ้านหมู่ที่ 4 บ้านต้นมะขาม ผนวกกับแนวคิดกาแพบุญของพระครูสมุห์วีรศักดิ์ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ชื่อ **รักษ์บ้านดอน กาแพบุญ** เพื่อจัดตั้งเป็นตลาด เป็นแหล่งท่องเที่ยวให้กับคนที่เดินทางมาทำบุญที่วัด และตอบสนองนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดราชบุรี โดยมีจุดเน้นที่วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวไทย-มอญ เนื่องจากพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลดอนกระเบื้อง มีชาวไทยเชื้อสายมอญอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และชาวบ้านยังคงอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของตนเองเอาไว้เป็นอย่างดี ทั้งด้านการแต่งกาย ด้านอาหาร ด้านการละเล่น ด้านภาษา เป็นต้น จึงได้นำเอาจุดเด่นตรงนี้ มาใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีการเปิดให้บริการอย่างเป็นทางการ เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2561 จากการศึกษา แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลาด “ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ ตำบลดอนกระเบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยขอนำเสนอผลวิจัย ดังนี้

1. ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ ตำบลดอนกระเบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดประชุมกลุ่มย่อยและการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้ช่วยเจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้ริเริ่มพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ คณะกรรมการและสมาชิกตลาด ตัวแทนประชาชน และผู้นำชุมชน เกี่ยวกับศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ ประกอบด้วย 5 ด้าน 1) ด้านลักษณะทางกายภาพ 2) ด้านการรักษาคุณภาพและสิ่งแวดล้อม 3) ด้านเศรษฐกิจและสังคม 4) ด้านศิลปวัฒนธรรม และ 5) ด้านการบริหารการจัดการ ผลการวิจัยเป็นดังนี้

ด้านลักษณะทางกายภาพ

1. ท่าเลที่ตั้งของตำบลดอนกระเบื้องเป็นที่สูงน้ำไม่เคยท่วมจึงเรียกว่า “ดอน” ซึ่งบริเวณอื่นโดยรอบจะเป็นที่ลุ่ม โดยสังเกตจากชื่อตำบลรอบข้างเป็นซึ่งเป็นที่ลุ่ม เช่น หนองโพ หนองอ้อ หนองกบ หนองปลาตุ๊ก หนองรี เป็นต้น เหมาะกับการจัดตั้ง ตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ

2. พื้นที่ภายในชุมชนดอนกระเบื้องและบริเวณวัดดอนกระเบื้องซึ่งเป็นที่ตั้งของตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ มีความร่มรื่นเต็มไปด้วยไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ เช่น ต้นยางนา ต้นโพธิ์ ต้นไทร ต้นจันทน์ เป็นต้น ทำให้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์หลายชนิด เช่น นกนานาพันธุ์ กระจอก เป็นต้น

3. ที่ตั้งของตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ มีความเหมาะสมต่อการจัดตั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทั้งเส้นทางคมนาคมที่มีหลายเส้นทาง ถนนเพชรเกษม ถนนหนองโพ-บ้านโป่ง ซึ่งเป็นถนนสี่เลนง่ายต่อการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ

“...เราเป็นชุมชนชาวมอญที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานตามเส้นทางแม่น้ำแม่กลอง...การที่เราพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะพวกเรามองว่าชุมชนของเราเดินทางมาสะดวกติดถนนใหญ่ 2 เส้น ทั้งเพชรเกษมและบ้านโป่ง-หนองโพ...ภายในชุมชนก็ร่มรื่นดี โดยเฉพาะที่วัดต้นไม้ใหญ่เยอะ มองเห็นแต่ไกลเลย... และที่ตั้งของตลาดของเราก็เป็นทางผ่านไปแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ด้วย...”

ด้านการรักษาคุณภาพและสิ่งแวดล้อม

1. ตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญจัดได้ว่าเป็นตลาดที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วยลักษณะของร้านค้า ล้วนสร้างมาจากไม้ไผ่ ภาชนะที่นำมาใช้จะเป็นวัสดุที่มาจากธรรมชาติ เช่น กาบปลีกล้วย ใบตอง ใบเตย ใบจาก ใบบัว กล่องกระดาษ เป็นต้น เพื่อใช้บรรจุอาหารและสินค้าในตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญและยังสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและความสวยงามของผลิตภัณฑ์

2. ตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ ได้ใช้ความร่มรื่นจากต้นไม้ภายในบริเวณวัดดอนกระเบื้อง โดยที่ไม่ได้ตัดหรือทำลายต้นไม้แหล่แต่ต้นเดียว คนในชุมชนดอนกระเบื้องร่วมใจกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งต้นไม้ที่อยู่ในบริเวณวัด และบริเวณในชุมชน เพราะเป็นต้นที่มีอายุยาวนาน และเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์นานาชนิด

3. ชุมชนได้จัดการให้ตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ มีอุปกรณ์รองรับขยะเพียงพอต่อจำนวนของนักท่องเที่ยว ได้อย่างเหมาะสมและเป็นระเบียบ โดยตั้งเป็นจุดๆ สามารถที่จะมองเห็นได้อย่างชัดเจน พร้อมกับคนในชุมชนก็ช่วยกันรักษาความสะอาดภายในตลาด

“...ต้นไม้ที่อยู่ในชุมชน...พอเกิดมาก็เห็นแล้วเป็นต้นไม้ที่มีอายุยาวนานมากเป็นร้อยกว่าปีและเป็นที่อยู่อาศัยของนกแก้วและอีกหลายๆพันธุ์...แต่ถ้าเป็นสมัยก่อนจะมีนกแร้ง ทำให้ทุกคนช่วยกันดูแลต้นไม้ เพราะต้นไม้ที่อยู่ในชุมชนก็ถือเป็นจุดเด่นหนึ่งของบ้านดอนกระเบื้อง...ถ้ามองมาจากไกลๆจะเห็นต้นไม้เหล่านี้เด่นเป็นสง่า...”

ด้านเศรษฐกิจและสังคม

1. คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเลี้ยงวัว เกษตรกรรม และธุรกิจส่วนตัวเป็นหลักเมื่อมีตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ เกิดขึ้น สามารถสร้างรายได้ให้คนในชุมชนเพิ่มขึ้นในวันหยุด เสาร์-อาทิตย์ สำหรับร้านจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของชุมชน ส่วนใหญ่จะเป็นร้านขายอาหารท้องถิ่น และอาหารของชนชาติมอญ เช่น ขนมจีนหยวกกล้วย ข้าวแช่มอญ ขนมกล้วย น้ำพริก ขนมถ้วยสุตรโบราณ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีร้านขายเสื้อผ้าของชาติดิพันธ์มอญสินค้าทำมือที่เป็นของที่ระลึกเช่นพวงกุญแจตุ๊กตา ซึ่งร้านค้าทั้งหมดที่จำหน่ายในตลาดล้วนแต่เป็นคนในชุมชนทั้งสิ้น มีทั้งหมด 35 ร้าน ทุกร้านจะเน้นเรื่องของความอร่อยและใช้ผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่นในการเป็นวัตถุดิบสำหรับการ ผลิตสินค้าและเป็นร้านค้าที่เป็น

มิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่นการใช้ถาดหลุมมาใส่อาหารเพื่อสร้าง จุดเด่นและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมารับประทานอาหาร หรือการใช้กาบปลีกกล้วยมาเป็นภาชนะในการใส่อาหาร เป็นต้น

2. ทางคณะกรรมการตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ ได้ตั้งเป้าหมายให้ชุมชนดอนกระเบื้องได้มีสินค้า OTOP เช่น ผ้าทอไทย-มอญ ขนเงินและน้ำยาแบบไทย-มอญ ตุ๊กตามอญ ธงตะขาบ เสื้ออก อุบะแบบมอญ ดอกไม้ผ้าแพรแก้ว ดอกไม้จากใยบัว กระจาดขวงมะโหด สบู่ผสมสมุนไพร ข้าวแต่น้ำแดงโมมุลไส้เดือน และโคนมอัดเม็ด 100% เป็นต้นที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวและเป็นสินค้าที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชาวไทย-มอญ ราชบุรี ได้เป็นอย่างดี

3. ตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ ยังสร้างรายได้ให้กับเด็กในชุมชนโดยการฝึกให้เด็กเป็นมัคคุเทศก์น้อย โดยทางมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ได้จัดให้เด็กนักเรียนฝึกอบรบการเป็นมัคคุเทศก์ กล่าวที่จะแสดงออก พัฒนาบุคลิกภาพการนำเสนอ และพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ เช่น สื่อที่ใช้ในการสอนเป็นมัคคุเทศก์น้อย เป็นต้น เพื่อให้เด็กนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการเป็นมัคคุเทศก์ให้กับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ

“...ทางคณะกรรมการตลาดได้ตั้งใจอยากให้ชุมชนมีสินค้า OTOP ถึง 12 อย่าง... แต่ ณ.ตอนนี้ที่มี และทำได้คือ ผ้าทอไทย-มอญ ขนเงินและน้ำยาแบบไทย-มอญ ตุ๊กตามอญ ธงตะขาบ ทอเสื้ออก อุบะแบบมอญ ดอกไม้ผ้าแพรแก้ว ดอกไม้จากใยบัว กระจาดขวงมะโหด สบู่ผสมสมุนไพร ข้าวแต่น้ำแดงโมมุลไส้เดือน และโคนมอัดเม็ด 100%...”

ด้านศิลปวัฒนธรรม

1. วัฒนธรรมไทย-มอญ ทางชุมชนมีการอนุรักษ์กันมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางด้านภาษา เพราะปัจจุบันภาษามอญเริ่มที่จะเลือนหายไปจากคนในชุมชนดอนกระเบื้อง ไม่ว่าจะเป็นคนในชุมชนดั้งเดิม ที่อายุน้อยกว่า 60 ปี หรือเด็กรุ่นใหม่ ต่างมีความรู้สึกอยากที่จะใช้ภาษามอญในการสื่อสาร แต่คนในชุมชนหลายคนที่ยังสามารถฟังและพูดภาษามอญได้ แต่มีจำนวนน้อยที่สามารถอ่านและเขียนภาษามอญได้ ต่อมาพระครูโสภณปริยัติคุณ เจ้าอาวาสวัดดอนกระเบื้อง ได้เห็นถึงความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทางภาษามอญ จึงใช้ภาษามอญเป็นหลักในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ ไม่ว่าจะจุดถ่ายรูป หรือจุดให้บริการ ที่ติดตามจุดต่างๆบริเวณภายในวัดดอนกระเบื้อง ต่างก็ให้ความรู้และสอดแทรกวัฒนธรรมทางภาษาเพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ ได้เห็นและสัมผัสได้ถึงวัฒนธรรมมอญ

2. พระครูโสภณปริยัติคุณ เจ้าอาวาสวัดดอนกระเบื้อง ได้ทำตำราภาษามอญขึ้นมา ทั้งการสะกดคำและตัวอักษรมอญ เพื่อให้พระครูสมุห์วีรศักดิ์ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ได้ถ่ายทอดความรู้ด้านภาษามอญให้กับเด็กรุ่นใหม่เพื่อให้เด็กในชุมชนเกิดความรักในชุมชนของตนเอง รักในภาษาของตนเอง พระครูสมุห์วีรศักดิ์ ได้เข้าไปสอนภาษามอญด้วยตัวของท่านเองที่โรงเรียนวัดดอนกระเบื้องเพื่อให้เด็กรุ่นใหม่ ได้เรียนภาษามอญอย่างถูกต้องไม่จะเป็นการอ่านและการเขียน เพื่อที่จะให้ภาษามอญยังคงอยู่กับคนในชุมชนดอนกระเบื้องต่อไป

3. การแต่งกายแบบไทย-มอญของคนในตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ ทั้งคณะกรรมการและผู้ประกอบการร้านค้ายังได้รับการสนับสนุนการแต่งกายแบบไทย-มอญ จากอดีตกำนันบุญมี ซึ่งเป็นผู้ดูแลเรื่องการแต่งกายทั้งหมด

4. ลานแสดงทางวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชาวไทย-มอญ ราชบุรี ได้เป็นอย่างดีคือการแสดง ฟ้อนรำและการละเล่นของชาวไทย-มอญ ซึ่งในแต่ละวันจะมีการแสดงจำนวน 2 รอบ โดยนักแสดงทุกท่าน คือ พ่อค้าแม่ค้าที่มาขายของในชุมชนและกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน ที่ทุกคนจะพร้อมใจกันแต่งกายด้วยชุดของชาติดิพันธ์ ไทย-มอญ มาแสดงฟ้อนรำและการละเล่น กันอย่างสวยงามและบางโอกาสการแสดงทางวัฒนธรรมทางตลาดคูบัวได้ส่งนางรำเพื่อมาแสดงร่วมกับตลาด “ซา-สุขใจ” วิถี

ไทย-มอญ และนางรำของตลาดสุขใจก็ส่งนางนำไปแสดงที่ตลาดคูบัว เป็นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันทั้งตลาดคูบัว และตลาดสุขใจ

“...ทางผู้ช่วยเจ้าอาวาส ท่านก็ได้วิชาความรู้จากเจ้าอาวาส...เพื่อนำไปสอนให้กับเด็กที่โรงเรียนวัดดอนกระเบื้อง...อีกอย่างเป็นทางการให้เด็กได้เรียนภาษาดั้งเดิมของคนในชุมชนด้วย...เพื่อภาษามอญจะได้ไม่หายไปจากชุมชนของเรา...”

ด้านการบริหารจัดการ

1. ความตั้งใจของ พระครูสมุห์วีระศักดิ์ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส โดยเริ่มต้นจากการตั้งร้านกาแฟชื่อ **รักษ์บ้านดอน กาแฟมอญ** โดยนำผลกำไรจากการจำหน่ายไปซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคมอบให้กับผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส พร้อมติดป้ายประชาสัมพันธ์ด้วยข้อความ “รักษ์บ้านดอนกาแฟมอญ อาณิสสรส่วนหนึ่งของการดื่มกาแฟมอญนี้ นำไปบริจาคทานให้กับคนยากไร้” ต่อมาได้มีการปรึกษาร่วมกับผู้นำชุมชนและชาวบ้านหมู่ที่ 4 บ้านต้นมะขาม เพื่อจัดตั้งเป็นตลาดนำไปสู่ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม พระครูสมุห์วีระศักดิ์ วีระมโห ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดดอนกระเบื้อง ได้มีแนวคิดเริ่มต้นจากการรื้อฟื้นอาหารพื้นบ้านดั้งเดิม โดยให้แต่ละหมู่บ้านนำอาหารของตนเองมาขายเพื่อโชว์ของจุดเด่นของแต่ละหมู่บ้าน และนำมาประกวดกันเพื่อหาของเด่นประจำ ต.ดอนกระเบื้อง ที่จะนำมาขายในตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ

2. ผู้ที่มีบทบาทเป็นผู้นำในการบริหารจัดการคือ นายจตุรงค์ ตั้งปือกผู้ใหญ่หมู่ที่ 4 เป็นประธานคณะกรรมการตลาด โดยรูปแบบการบริหารจัดการจะเป็นคนในชุมชนเป็นผู้บริหารงานด้วยตนเองแบบมีส่วนร่วม เริ่มจากการอาสาของคนในชุมชนช่วยกันสร้าง ร่วมแรง ร่วมความคิด เพื่อให้เกิดตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ ขึ้นมา ต่อมาได้มีการตั้งคณะกรรมการตลาดเกิดขึ้น จำนวน 20 คน ที่เป็นจิตอาสาของคนในชุมชนทั้งหมด ได้แบ่งเป็นฝ่ายดังนี้ ฝ่ายกิจกรรม ฝ่ายร้านค้า ฝ่ายซ่อมแซมและบำรุง ฝ่ายการเงิน ฝ่ายการตลาดและประชาสัมพันธ์ และเลขา

3. การบริหารจัดการร้านค้า จะต้องเสียค่าใช้จ่าย 2 วัน วันเสาร์และวันอาทิตย์ วันละ 50 บาท ไม่ว่าผู้ประกอบการจะมาขายหรือไม่มาขายก็ยังคงต้องเสียให้กับตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ โดยรายได้ที่ได้จะนำไปบำรุงรักษาสภาพความสวยงามและความสะอาดภายในวัดดอนกระเบื้องและ ตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญต่อไป

4. ชุมชนได้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ เพียงพอ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ห้องน้ำที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ในจำนวนมากและยังมีห้องน้ำสำหรับคนพิการให้บริการ และลานจอดรถภายในวัดดอนกระเบื้องมีความกว้างขวางและสะดวกสบายสามารถรองรับได้ทั้งรถบัส รถตู้ และรถยนต์ส่วนตัวได้จำนวนมาก

5. หลังจากที่เกิดตลาด “ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ ได้ดำเนินการมาเกือบครบ 1 ปี เห็นได้ชัดว่าจำนวนของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนและจำนวนร้านค้าของผู้ประกอบการก็เพิ่มขึ้น รวมทั้งทางตลาด “ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ ยังมีการพัฒนาในด้านของกิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวมากขึ้น เช่น การให้อาหารกระต่าย กิจกรรมวาดภาพพระบายสีตุ๊กตา การให้อาหารปลา การดูนก การปั่นจักรยาน และการแต่งกายแบบไทย-มอญ เป็นต้น

“...เรามีสถานที่จอดรถที่กว้างมาก สามารถจอดได้หลายคัน...พร้อมกับห้องน้ำที่มีจำนวนหลายห้อง ทั้งห้องน้ำหญิง ห้องน้ำชาย และห้องน้ำคนพิการ...ซึ่งสะอาดมากๆเพราะเรามีคนดูแลทำความสะอาดห้องน้ำอยู่ตลอดเวลา บวกกับห้องน้ำที่ตลาดเพิ่งสร้างใหม่และไม่ยังชำรุด...”

สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบประเมินศักยภาพของชุมชนดอนกระเบื้องต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ พบว่า ชุมชนดอนกระเบื้องมีศักยภาพต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.08$, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

พบว่า ทุกด้านมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านศิลปวัฒนธรรมด้านลักษณะทางกายภาพด้านเศรษฐกิจและสังคมด้านการรักษาคุณภาพและสิ่งแวดล้อม และด้านการบริหารการจัดการดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การประเมินศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ชาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ ตำบลดอนกระเบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรีจากผู้มีส่วนเกี่ยวกับการพัฒนาตลาดฯ (n=50)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.19	0.67	มาก
2. ด้านการรักษาคุณภาพและสิ่งแวดล้อม	4.03	0.68	มาก
3. ด้านเศรษฐกิจและสังคม	4.03	0.71	มาก
4. ด้านศิลปวัฒนธรรม	4.21	0.67	มาก
5. ด้านการบริหารการจัดการ	3.98	0.75	มาก
รวม	4.08	0.70	มาก

2. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวตลาด “ชาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในตลาด “ชาสุขใจ” วิถีไทย-มอญพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์หลักของการเดินทางมาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ และการชิมอาหารท้องถิ่นเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวและเดินทางมากับครอบครัวหรือญาติใช้เวลาในการเที่ยวชมตลาด “ชาสุขใจ” วิถีไทย-มอญประมาณ 1 ชั่วโมงโดยค่าใช้จ่ายต่ำสุด 50 บาท ค่าใช้จ่ายสูงสุด 1,500 บาท ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 271 บาทนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้จักตลาด “ชาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ” จากเพื่อนหรือคนในครอบครัว และ Facebook สิ่งที่น่าสนใจให้มาเที่ยวตลาด “ชาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ คืออาหารและสินค้าท้องถิ่น การแสดงทางวัฒนธรรม และร้านกาแฟบูญ กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร่วม คือ ชิมและร่วมทำอาหารท้องถิ่น และส่วนใหญ่มีความสนใจการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านวิถีชีวิตชุมชน

ส่วนความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “ชาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.77$, S.D. = 0.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านกายภาพและสภาพแวดล้อมด้านราคาสินค้าและบริการด้านการคมนาคมและด้านการบริหารการจัดการ ส่วนด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ชาสุขใจ” วิถีไทย-มอญตำบลดอนกระเบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี (n=310)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม	4.14	0.72	มาก
2. ด้านราคาสินค้าและบริการ	3.98	0.79	มาก
3. ด้านการคมนาคม	3.94	0.92	มาก
4. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	3.02	0.95	ปานกลาง
5. ด้านการบริหารการจัดการ	3.79	0.85	มาก
รวม	3.77	0.84	มาก

3. แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ

จากการประชุมระดมความคิดกับผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญผลการวิจัยเป็นดังนี้

ด้านลักษณะทางกายภาพ

ชุมชนควรพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในชุมชน เช่น ถนน ริมทาง ป้ายบอกทาง เป็นต้น ให้สะอาด สะดวก และปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินต่อนักท่องเที่ยวตลอดจนคนในชุมชน เนื่องจากมีบางจุดเป็นจุดเปลี่ยว มีต้นไม้ขึ้นรก มีชาวบ้านนำขยะมาทิ้งบริเวณข้างทาง และผิวถนนบางช่วงเสียหายและคับแคบ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังสะท้อนว่าเส้นทางคดเคี้ยวและไม่มีป้ายบอกทางเป็นระยะจึงทำให้หลงทางและทำให้เสียเวลาในการเดินทาง

ด้านการรักษาคุณภาพและสิ่งแวดล้อม

1. ชุมชนควรจัดจุดทิ้งขยะอย่างเป็นระบบและจัดประเภทของถังขยะให้เห็นอย่างชัดเจน โดยเฉพาะขยะประเภทเศษอาหารที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ รวมทั้งรณรงค์ให้ประชาชนช่วยกันปฏิบัติตามในการแยกขยะ ซึ่งจะส่งผลให้บริเวณภายในชุมชนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยสะอาดตาตึงตูด นักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากขึ้น ทั้งยังช่วยกันประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทิ้งขยะให้ถูกต้องเมื่อมาท่องเที่ยวในชุมชน

2. ชุมชนควรทำแผนอนุรักษ์และฟื้นฟูต้นไม้ใหญ่ภายในชุมชน โดยเฉพาะบริเวณวัดดอนกระเบื้อง ซึ่งมีต้นยางขนาดใหญ่อายุกว่า 100 ปี ที่มีสภาพที่สุุดโทรมเป็นจำนวนมาก

ด้านเศรษฐกิจและสังคม

ชุมชนควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีความหลากหลายและสะท้อนถึงวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชุมชน เพื่อเป็นทางเลือกในการซื้อสินค้าและบริการของนักท่องเที่ยวครั้งนี้เสียงสะท้อนจากนักท่องเที่ยวสินค้าที่จำหน่ายในตลาดซาสุขใจ วิถีไทย-มอญ มีน้อย ทั้งในเชิงปริมาณ และชนิดของสินค้า รวมทั้งสินค้าบางชนิดมีความเป็นท้องถิ่นเกินไป เช่น ขนมจีนแกงหยวกกล้วย แม้จะสะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นชุมชนไทย-มอญได้เป็นอย่างดี แต่ก็ยังเป็นข้อจำกัดในการเลือกรับประทานของนักท่องเที่ยวบางกลุ่ม

ด้านศิลปวัฒนธรรม

1. สร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมไทย-มอญของชุมชนให้กับคนในชุมชนทุกระดับ โดยการพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นและการสร้างพิพิธภัณฑ์ชุมชนเกี่ยวกับความเป็นมาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชาติพันธุ์ ไทย-มอญ ดอนกระเบื้อง

2. ควรมีการสำรวจและรวบรวมประวัติความเป็นมาวัฒนธรรมที่โดดเด่น วิถีชีวิต ภูมิปัญญา บุคคลสำคัญ และสถานที่สำคัญอย่างเป็นระบบและเป็นลายลักษณ์อักษรแล้วจัดทำเป็นชุดฐานข้อมูล เพื่อให้คนรุ่นลูกรุ่นหลานได้ศึกษาตลอดจนเป็นแหล่งเรียนรู้ของบุคคลทั่วไป

3. ชุมชนควรมีการจัดกิจกรรมที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมไทย-มอญ อย่างต่อเนื่องและรณรงค์ให้ผู้เข้าร่วมงานแต่งกายด้วยวัฒนธรรมไทย-มอญ ทั้งนี้ถือเป็นการปลูกฝังความรักและความหวงแหนต่อวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของชาวไทย-มอญ ดอนกระเบื้อง

ด้านการบริหารจัดการ

1. เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. ชุมชนควรมีการเตรียมความพร้อมและพัฒนาบุคลากรให้เพียงพอในการรองรับนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ มีมาตรการในการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี เช่น จุดพยาบาล จุดรับแจ้งเหตุร้าย เป็นต้น

ตารางที่ 3 เสียงสะท้อนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ชาสุโขใจ” วิถีไทย-มอญ

แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชน	ตัวอย่างเสียงสะท้อน
ด้านลักษณะทางกายภาพ	“...เส้นทางบางช่วงค่อนข้างแคบมีหญ้าต้นไม้ขึ้นรก...ทำให้สองข้างทางดูไม่ค่อยสะอาดและเรียบบริ้วเท่าไร...ก็อยากที่จะพัฒนาสภาพแวดล้อมสองข้างทางให้มีความสะอาดและน่ามอง...ที่สำคัญ คือ ควรจัดทำป้ายบอกทางได้อย่างชัดเจน...เพราะเส้นทางที่เข้ามาในตลาดคดเคี้ยว และเป็นเขตในหมู่บ้าน...เพื่อความปลอดภัยกับนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนด้วย...”
ด้านการรักษาคุณภาพและสิ่งแวดล้อม	“...ภายในวัดคอนกระเบื้องมีต้นไม้ที่อายุมากกว่า 100 ปี ปัจจุบันบางต้นก็มีสภาพทรุดโทรม กิ่งหัก เปลือกลอกไปตามกาลเวลา...แต่ต้นไม้เหล่านี้ก็ถือว่าเป็นจุดเด่นของชุมชน...บางชนิดเป็นไม้หายากและเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ต่างๆ ซึ่งในกิจกรรมท่องเที่ยวของเรามีกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ด้วย...ดังนั้นเราต้องร่วมมือกันอนุรักษ์ต้นไม้ใหญ่และพื้นปูนต้นไม้อื่นๆเพื่อที่จะให้อยู่คู่กับคนในชุมชนไปนานๆ...” “...การจัดการกับขยะก็เป็นอีกประเด็นที่เราต้องหาแนวทางการจัดการที่ดี...เพราะช่วงที่นักท่องเที่ยวมามากๆ มีขยะสะสมมาก เราอาจจะต้องประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวช่วยแยกขยะและจัดที่ทิ้งขยะให้แยกตามประเภทของขยะด้วย...”
ด้านเศรษฐกิจและสังคม	“...ช่วงแรกทางพัฒนาชุมชนให้ทางชุมชนพัฒนาสินค้า OTOP มา 10 ชนิด...เพื่อจำหน่ายในตลาด แต่นักท่องเที่ยวก็สะท้อนมาว่า มีสินค้าให้เลือกน้อย อาหารบางชนิดก็เป็นท้องถิ่นมากเกินไปนักท่องเที่ยวบางส่วนทานไม่ได้...เพราะฉะนั้นเราอาจจะต้องร่วมกันคิดวางแผน และพัฒนาสินค้าชนิดใหม่ๆ ที่ผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมของพวกเรา กับสิ่งใหม่ๆ ที่นักท่องเที่ยวชอบเพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว...”
ด้านศิลปวัฒนธรรม	“...ชุมชนควรมีการสำรวจและรวบรวมประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมไทย-มอญคอนกระเบื้อง...โดยจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและเรียนรู้...โรงเรียนอาจจะต้องทำเป็นหลักสูตรหรือโครงการกับนักเรียน...ควรที่จะต้องสร้างพิพิธภัณฑ์ชุมชน เพื่อแสดงเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ ไทย-มอญ คอนกระเบื้อง...และควรทำกิจกรรมเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมไทย-มอญอย่างต่อเนื่อง.....”
ด้านการบริหารจัดการ	“...ให้คนในชุมชนรวมตัวกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการร่วมกันในการพัฒนาชุมชน และเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง...”

สรุปและอภิปรายผล

ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ

จากการศึกษา พบว่า ชุมชนดอนกระเบื้องมีศักยภาพที่โดดเด่นที่สุดต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ คือ ศักยภาพด้านศิลปวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะตำบลดอนกระเบื้องมีชาวไทยเชื้อสายมอญที่อพยพย้ายถิ่นฐานมาอาศัยอยู่ในเมืองไทยตั้งแต่ปลายสมัยอยุธยาอยู่เป็นจำนวนมาก และชาวบ้านยังคงอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของตนเองเอาไว้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะวัฒนธรรมด้านอาหาร การแต่งกาย การละเล่น และภาษา เป็นต้น จึงได้นำจุดเด่นนี้มาใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ ส่วนประกอบทางวัฒนธรรมชุมชนสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวในเชิงของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประกอบไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์งานหัตถกรรม กิจกรรมทางประเพณี ภาษา อาหาร ศิลปะ ดนตรีศาสนา สถาปัตยกรรมลักษณะการแต่งกาย และภูมิปัญญาหรือเทคโนโลยีท้องถิ่น (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2540) และการศึกษาของสุถิ เสริฐศรี (2557) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโคกนาคอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงครามพบว่า ชุมชนคลองโคกนาคมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยว คือ มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาช้านานและเก่าแก่ มีวิถีชีวิตริมน้ำ มีป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ และอภิเดช ช่างชัย (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ศักยภาพการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน:กรณีศึกษาชุมชนตลาดบางหลวง ร.ศ. 122 อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า วัฒนธรรมไทยจีนชุมชนตลาดบางหลวงเป็นศักยภาพที่โดดเด่นของชุมชนที่สามารถนำมาใช้เป็นจุดเด่นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี

ส่วนศักยภาพด้านอื่นๆ ทั้งด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านการรักษาคุณภาพและสิ่งแวดล้อมด้านเศรษฐกิจและสังคม และด้านการบริหารการจัดการ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะชุมชนดอนกระเบื้องมีที่ตั้งอยู่ไม่ห่างจากเส้นทางการคมนาคม การเดินทางสะดวก ชุมชนมีความร่มรื่นเต็มไปด้วยไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ทำให้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์หลายชนิด คนในชุมชนมีการดูแลรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนเป็นอย่างดี ชาวบ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก จึงทำให้มีผลผลิตทางการเกษตรมาจำหน่ายและแปรรูปให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างหลากหลาย รวมทั้งยังเป็นแหล่งเรียนรู้ดูงานเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนได้ด้วย ส่วนด้านการบริการจัดการ เนื่องจากรูปแบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเป็นแบบเครือญาติ จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการนำมาสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมาบริหารจัดการตลาดซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2543) ที่กล่าวว่า วิถีชีวิตที่มีความผูกพันกับธรรมชาติ คือ วัฒนธรรมชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมการค้าธงชีพ วัฒนธรรมการเกษตรสามารถประยุกต์ให้เกิดการบริการการท่องเที่ยวในรูปแบบการบริการที่พักในบ้านของชาวบ้าน และแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2559) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือการท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดกระบวนการทิศทาง และรูปแบบการท่องเที่ยวของตนเอง ซึ่งมีชาวบ้านที่เป็นเจ้าของชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยวต่างๆ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดการแหล่งท่องเที่ยว และอนุรักษ์ทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตและรูปแบบการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างการพัฒนาให้เกิดการยั่งยืนสู่ชนรุ่นหลังและเกิดประโยชน์สูงสุด

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวตลาด “ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจและซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวเดินทางมากับครอบครัว/ญาติทราบข่าวสารของตลาดจากเพื่อนหรือญาติ และ Facebook ส่วนใหญ่สิ่งที่ดึงดูดใจให้มาเที่ยว คืออาหารและสินค้าท้องถิ่นการแสดงทางวัฒนธรรม และส่วนใหญ่มีความสนใจการท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรมในด้านวิถีชีวิตชุมชน ทั้งนี้เพราะตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ เปิดในวันเสาร์-อาทิตย์ อยู่ไม่ไกลจากตัวเมืองจังหวัดราชบุรี และมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก มีสถานที่จอดรถที่กว้างขวางและเพียงพอ และอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ของจังหวัดราชบุรี เช่น อุทยานหุ่นขี้ผึ้งสยามอุทยานหินเขางูค้างคาวร้อยล้าน วัดเขาช่องพราน เป็นต้นจึงทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาพักผ่อนกับครอบครัวโดยรถยนต์ส่วนตัวได้ สามารถเดินทางต่อไปท่องเที่ยวในสถานที่ใกล้เคียงได้โดยใช้เวลาประมาณ 1 วัน การประชาสัมพันธ์กิจกรรมของตลาดผ่าน Facebook ชื่อ รัชชบ้านดอน กาแฟบุญ & ตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ วัดดอนกระเบื้อง ช่วยทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญมากขึ้น และนับเป็นช่องทางที่นักท่องเที่ยวเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกที่สุด

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยเฉพาะด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม เนื่องจากพื้นที่ภายในชุมชนดอนกระเบื้องซึ่งเป็นที่ตั้งของตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ มีความร่มรื่นเต็มไปด้วยไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ เช่น ต้นยางนา ต้นโพธิ์ ต้นไทร ต้นจันทน์ เป็นต้น ทำให้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์หลายชนิด เช่น นกนานาพันธุ์ กระรอก และด้านศิลปวัฒนธรรม เนื่องจากพ่อค้าแม่ค้าในตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญล้วนแต่งกายตามวัฒนธรรมไทยมอญ และมีการแสดงที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตวันละ 2 รอบ พร้อมเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมได้ด้วย ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนากร จุฑามณี และคณะ (2546) ที่ศึกษาการจัดการตลาดน้ำวัดลำพญา จังหวัดนครปฐม พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการท่องเที่ยวในตลาดน้ำวัดลำพญา เพราะตลาดน้ำวัดลำพญายังคงสภาพความเป็นตลาดน้ำโบราณและมีสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ อากาศบริสุทธิ์ มีสินค้าให้เลือกซื้อหลากหลายรูปแบบหลากหลายประเภท ตลาดน้ำวัดลำพญามีการจัดกิจกรรมไว้รองรับนักท่องเที่ยวหลายรูปแบบและยังเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในด้านกิจกรรมต่างๆ

แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ

แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านการรักษาคุณภาพและสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านศิลปวัฒนธรรม และด้านการบริหารจัดการ โดยเน้นการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพจนานาสวนศรี (2546) กล่าวว่า สมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการ คิด การวางแผน การทำกิจกรรม ติดตามประเมินผล เรียนรู้และรับประโยชน์ร่วมกันร่วมกัน ประชุมสัมมนาเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกับการท่องเที่ยวโดย ชุมชนซึ่งเป็นการฝึกกำลังความคิดสร้างสรรค์ประสานแนวคิดของทุกคนให้เห็นเป็นภาพเดียวกัน ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และนำวิสัยทัศน์ที่ได้มากำหนดเป็นเป้าหมาย เป็นทิศทางของการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระยะต่อไป และที่สำคัญอีกประการ คือ การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมไทย-มอญให้กับคนในชุมชนทุกระดับ เพราะถือเป็นศักยภาพที่โดดเด่นที่สุดของชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชาวลีทศศิริ (2540) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ทุกคนควรได้ร่วมมือกันทำนุบำรุงรักษาส่งเสริม และเผยแพร่ให้ดำเนินไปอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้วัฒนธรรมของชาติได้คงอยู่สืบไปอีกนานเท่านาน และสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) ที่ระบุว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องสอดคล้องกับอัตลักษณ์และวิถีไทยควรเสริมสร้างความเข้าใจและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย จิตสำนึกท้องถิ่นและการเป็นเจ้าบ้านที่ดีควรต่อยอดความเป็นไทยเพื่อสร้างเศรษฐกิจและสังคมสร้างสรรค์ และส่งเสริมความยั่งยืนของวัฒนธรรม เชิดชูและรักษาไว้ซึ่ง

เอกลักษณ์ของไทย คุณค่าดั้งเดิม และภูมิปัญญาท้องถิ่น (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2560) และการศึกษาของจุฑาธิปต์ จันท์เอียด และคณะ (2561) ที่พบว่า ความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ศักยภาพที่โดดเด่นที่สุดต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ คือ ศิลปวัฒนธรรม ดังนั้นชุมชนจำเป็นต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้แก่คนในชุมชน รวมถึงนักท่องเที่ยว เพื่ออนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของตนเองอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

2. นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน ดังนั้นทางชุมชนควรมีการจัดบรรยากาศของตลาดให้มีความร่มรื่น และที่สำคัญควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้มีความหลากหลายมากขึ้น ควรที่จะมีการแนะนำสินค้าและเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การประกอบอาหาร การทอเสื่อ การฟ้อนรำ เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างให้ตลาดมีความครึกครื้นและให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและกลับมาอีก

3. การนำแนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งภายในชุมชนเอง และภาคีหุ้นส่วนจากภายนอก ดังนั้นคณะกรรมการตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ อาจจะทำความร่วมมือกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น พัฒนาชุมชน การท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี เป็นต้น อย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการลงนามความร่วมมือพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ กำหนดคณะทำงาน สร้างแผนแม่บทการพัฒนา เป็นต้น เพื่อร่วมกันพัฒนาทั้งศักยภาพชุมชนและพัฒนารูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และสะท้อนอัตลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อระดมการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน องค์กร/กลุ่มต่างๆ ในการลงมือปฏิบัติการเพื่อตั้งและเสริมสร้างศักยภาพของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะชุมชนผู้ทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนมีศักยภาพในการจัดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในทุกด้าน

2. ควรทำการศึกษาด้านทัศนคติ และเจตคติของชาวบ้านที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนพื้นฐานการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

3. ควรศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลาด “ซา-สุขใจ” วิถีไทย-มอญ ตำบลดอนกระเบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เพื่อจะได้นำไปเป็นข้อมูลในการสร้างแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการและ ด้านศิลปวัฒนธรรม

.....

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2559). *ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม*. สืบค้นจาก http://www.culture.go.th/culture_th/main.php?filename=index
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2559). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ.(2560). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- คณะกรรมการตลาด“ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ. (2561). *รายงานผลการดำเนินงานตลาด“ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ*. ราชบุรี: ตลาด“ซาสุขใจ” วิถีไทย-มอญ. ราชบุรี : ปปท.
- จุฑาธิปต์ จันทร์เอียด อังสุมาลิน จำนงชอบ ณีภูษพัชร มณีโรจน์ และวุฒิพงษ์ ทองก้อน. (2561). รูปแบบที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 24(4), 548-560.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2540). *การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ธานีทร ศิลปาจารย์. (2549). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยSPSS*. กรุงเทพฯ: วี.อินเตอร์พรีนซ์.
- พจนา สอนศรี. (2546). *คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- รัตนกร จุฑามณี และคณะ. (2546). *การศึกษาการจัดการตลาดน้ำวัดลำพญา จังหวัดนครปฐม*. การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2543). *รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการวิชาการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สุถี เสริฐศรี. (2557). *แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโคกนอ อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดอนกระเบื้อง. (2560). *แผนพัฒนาท้องถิ่นปี 2561-2564*. ราชบุรี. องค์การบริหารส่วนตำบลดอนกระเบื้อง.
- อภิเดช ช่างชัย. (2561). ศักยภาพการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนตลาดบางหลวง ร.ศ. 122 อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(3), 3053-3067.
- อมรรัตน์ วงศ์เป็ง. (2552). *ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ*. สืบค้นจาก <http://www.bus.rmutt.ac.th/news-admin/file/93.pdf>
- อารีย์ นัยพินิจ ภัทรพงษ์ เกริกสกุล และจงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2557). การปรับตัวภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา*, 7(1), 1-12.
- Best, J.W. (1993). *Research in Education*. Boston, M.A. : Allyn and Bacon.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Third editio. Newyork: Harper and Row Publication.

